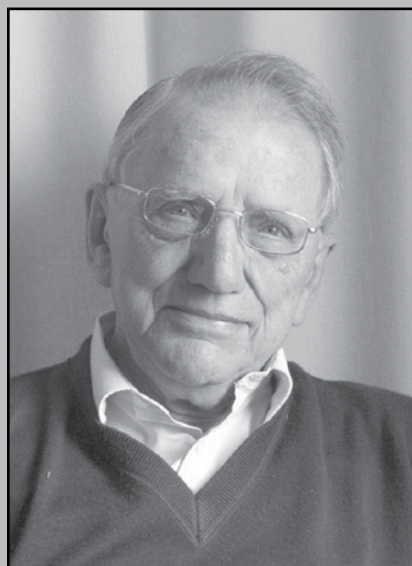

JAN HILLENAAR

*** 23 oktober 1925**

† 10 april 2014

Jan (Carlo) Hillenaar

Wim Swüste

Jan is geboren op 23 oktober 1925 te Vlaardingen. Op 15 augustus 1946 deed hij zijn professie in Maastricht. Op 10 april 2014 overleed hij in het AZM Maastricht.

“Wek mijn zachtheid, Heer. Geef me terug de ogen van een kind. Dat ik zie wat is, en mij toevertrouw en het licht niet haat.”

Jan zei eens, dat deze tekst van Huub Oosterhuis vaak door zijn hoofd gaat. Met name in tijden wanneer hij zich onzeker voelde. “Ik moet zien wat me is toevertrouwd. En dat gaat met een zekere angst gepaard”, zei Jan. “Kan ik wel aan wat me wordt opgedragen, wat van me wordt gevraagd? Ik leid aan slapeloosheid, lig soms urenlang wakker, het spookt door je hoofd. Maar die innerlijke strijd en de pijn van het loslaten, is voor mij ook een goede oefening. Want als ik dood ga, moet ik alles loslaten.”

Jan zei dat vier jaar geleden toen zijn community in Nijmegen werd opgeheven. In zijn leven had hij ontzettend veel gepresteerd, na een brede vorming in Brussel, Rome, Parijs en Chicago. En dan toch nog bang zijn. Het niet meer zo goed weten. Je wordt er ontroerd van, als je dit uit de mond van een erudiet mens hoort. Maar als je vier jaar later aan zijn bed zit en hij zweeft op de rand van de dood, zegt hij aan zijn vele trouwe familieleden en medebroeders in alle rust: “Ik ben er écht klaar voor om jullie, mijn werk, mijn leven los te laten. Het is mooi geweest. Heel mooi en ik hoop dat jullie dat ook vinden.”

Goede Jan, we vonden het inderdaad héél mooi. In je lange leven ben je een geweldige familieman geweest, was je een trouwe me-

debroeder in Nederland en Indonesië en betekende je ontzettend veel voor talloze religieuzen die je opnieuw de weg wees in hun leven van toewijding aan de Heer.

Nog geen veertien dagen geleden organiseerde Wilma Weerts van ons Lokaal Bestuur FIC een bloementocht met de auto. Een vrouw aan het stuur – dat vond Jan prachtig – samen met haar, Lucianus en Roland een tochtje maken. Een uitstapje door het mooie lentelandschap van Limburg, de kas-

teeltuin van Eijsden bewonderd en erin gewandeld. In alle vrede en grote gezelligheid. “Ik vond het een dag met een gouden randje”, zei Jan bij de thuiskomst.

Hij hield veel van hartelijkheid en gezelligheid om hem heen. Hij genoot van lieve aandacht van jullie, broers, zussen, neven en nichten. Hij was er trots op dat jullie massaal naar het AZM kwamen, klein en groot. “Het was wél vermoeiend. Maar wat fijn dat ze, ook van zover, kwamen.”

Jan was een bijzonder mens. Als je hem niet zo goed kende, zou je denken dat hij wat verlegen was. Soms wat onhandig. Maar in gesprekken bleek hij ijzersterk, aandachtig, vol begrip en voelde meteen aan wat je wilde zeggen. Deze grote gave van geest en hart had hij meegekregen van thuis. Gemeenschap vormen. Elkaar bij de hand houden in lief en leed. In 2002 moest hij afscheid nemen van zijn zus, die hij “een heerlijke vrouw” vond. En in 2008 overleed zijn jongere broer, die hij bewonderde om zijn rustige wijze waarop hij in een kort tijdsbestek van zijn dierbaren afscheid wist te nemen. “Daar ging voor mij veel sterkte van uit.”

Na zijn professie in 1946 werd hij al in 1951 naar Indonesië uitgezonden. Hij werkte daar in het onderwijs op diverse plaatsen. Met veel visie voor de opbouw van goed gevormde leiders, kreeg

hij van zijn overheid in 1965 de opdracht om in Brussel en Parijs te gaan studeren. Hij was voorbestemd om het Roncalli Instituut op te starten en er leiding aan te geven. Dit instituut vestigde zich in een prachtige oud paleisje in Salatiga. Duizenden religieuzen, uit allerlei landen, werden hier gevormd en bijgeschoold. Met een sterk team van medebroeders en Jezuïeten en zusters, schoolde en vormde hij een nieuw krachtig religieus kader voor hun land. Jan was een behoedzaam begeleider, een man met een gouden hart, met een luisterend oor. Hij was de ziel van een prachtig instituut waarmee hij de FIC vermaardheid gaf en internationaal grote waardering afdwong.

Naar buiten straalde Jan zekerheid uit. Maar diep in zijn hart bleef hij een zoeker. “Nooit is er absolute zekerheid. Het is en blijft altijd een zoeken in je leven. Ik weet niet wie God is. Je kunt hoogstens op Hem gericht staan. Ik ben langzaam een andere religieuze taal gaan spreken. Je mag er zijn voor God. Dat heb ik steeds aan anderen voorgehouden. En ik voelde dat dit een weldaad was, om anderen dat mee te geven. Als je in een moeilijke periode van je leven komt, is dat geen teken van zwakheid of mislukking. Het is een natuurlijk proces. Een uitdaging tot groei.”

In 1998 keert hij naar Nederland terug. Terug bij zijn familie. Terug thuis. Hij gaat wonen aan de Sterreschansweg in Nijmegen, in huize Salatiga. In náám dus weer thuis, maar duizenden kilometers ver weg van zijn liefde, zijn eigen Indonesische Salatiga. Hij leidt mede zijn huisgenoten, regelt de ontbinding van de gemeenschap. En komt in 2010 in de Overkantgemeenschap hier in De Beyart. Jan maakt, zo lang als hij nog kan, wandelingen. Hij is een belangstellende en trouwe medebroeder en huisgenoot. Hij kijkt medemensen in de ogen, met vertrouwen en goedheid. Na enkele opnames in het AZM geeft Jan zijn kostbare leven aan zijn Schepper terug. Die zal hem in zijn ogen kijken en zeer nadrukkelijk zeggen: Martinus Johannes Hillenaar, je was een edel mens. Je hebt het goed gedaan. Je was een man van goud. Een oprechte broeder van mensen. Dat God het je, Jan, van harte mag lonen. Wij blijven je sluiten in ons hart dat erg bedroefd is.

Rechts: 1944, Maastricht

*Hieronder: 1942, Maastricht-Tongerseweg.
Thomas Lechner, Charles Bastiaenen, Carlo
Hillenaar*

*Rechts: 1949, Den Haag Noorderbeek-
dwarsstraat. Van boven naar beneden
Juan Rietjens, Ignatius v.d.Made,
Rembertus Melten, Carlo Hillenaar,
Thomas Bänziger*

Niet alleen Roncalli

Martinus Handoko

In deze afscheidsviering wil ik graag, namens de broeders van de Indonesische Provincie, uitdrukking geven aan onze gevoelens ten opzichte van broeder Carlo. Allereerst willen we God en de Congregatie bedanken voor het zenden van broeder Carlo als missionaris naar Indonesië. Hij zette zich 47 jaar lang met heel zijn persoon in voor de mensen in Indonesië, van september 1951 tot in juli 1998. Zijn aanwezigheid in Indonesië laat vele mooie herinneringen na bij ons broeders en bij vele religieuze mannen en vrouwen in het algemeen. Hij was de stichter, directeur, en geestelijk begeleider van het Roncalli Instituut. Dit instituut is nationaal erkend en werd ondersteund door de Bisschoppenconferentie van Indonesië als een vormingscentrum voor religieuze mannen en vrouwen. Sindsdien hebben duizenden religieuzen hun voordeel gedaan met de vorming en begeleiding van dit instituut.

In 2008, toen het Roncalli Instituut zijn 40e verjaardag vierde, was broeder Carlo in de gelegenheid aan deze viering deel te nemen en zag hij de laatste ontwikkelingen binnen het instituut. Hij was zeer verheugd om te zien dat Roncalli, dat hij indertijd had opgericht, nog steeds een populaire plaats is voor de voortgezette vorming van religieuzen. Nadat broeder Carlo in 1998 naar Nederland repatrieerde, bleven een aantal Indonesische zusters en broeders – vooral degenen die in Nederland werkzaam waren – hem vragen om geestelijke begeleiding te geven.

Voor ons, broeders FIC in Indonesië, is het meest indrukwekkende van broeder Carlo niet in de eerste plaats zijn rol in het Roncalli Instituut, maar zijn sterke geloof en zijn positieve houding ten opzichte van het leven en de mensen.

Afgelopen jaar, in september 2013, bij gelegenheid van de workshop over 'leiderschap', hebben alle leden van het huidige Provinciaal Bestuur van Indonesië broeder Carlo op zijn kamer hier in De Beyart bezocht. Hij ontving de broeders met vreugde en toen zei hij tegen hen: "Weet je, dit is mijn allerlaatste kamer hier op aarde. Niemand zal mij nog naar een andere gemeenschap verplaatsen. De enige die mij zal verplaatsen is God zelf. Hij zal mij verplaatsen van deze aardse woning naar de gemeenschap van de overleden medebroeders op ons kerkhof aan de Anjoulaan. Voor mij is het nu de tijd om me serieus voor te bereiden op het nieuwe leven, dat een eeuwig leven zal zijn. Ik vind het fijn om in dit huis te leven, maar ik weet dat de tijd zal aanbreken dat ik deze plaats moet verlaten om naar de plaats te gaan die onze Heer Jezus mij heeft bereid. En ik voel dat ik – met het verstrijken van de dagen – klaar ben om dat nieuwe leven binnen te gaan." Om eerlijk te zijn, de broeders die naar deze woorden luisterden waren onder de indruk van deze diepe boodschap. Ieder van ons borg deze woorden in zijn hart.

Broeder Carlo, wij – alle Indonesische broeders – danken jou ten zeerste voor jouw aanwezigheid onder ons in Indonesië. We hebben jouw grote en sterke geloof en je positieve houding ten opzichte van het leven en de mensen bewonderd. Bid voor ons die bezig zijn de zending van Jezus voort te zetten, Jezus die rondging om mensen goed te doen, zoals jij hebt gedaan in jouw leven. Tot ziens, broeder Carlo. *Selamat jalan Br. Carlo. Sampai jumpa di rumah Bapa.*

1994: Carlo aan het bed van Willy Bastiaens na een ongeval tijdens het Generaal Kapittel in Salatiga

Carlo begin dit jaar

*Carlo op De Schark,
tussen Ferrie Kompier
en Kees Zonneveld*

*Carlo op De Beyart, aan
tafel naast
Ans van der Geest.
Vooraan Ton Simons*

Een echte familieman

Corrie Nuij-Hillenaar

Voor de laatste keer zijn wij met z'n allen hier, om met pijn in ons hart afscheid te nemen van Jan, onze lieve en fijne broer, oom en vriend van velen. Hij was al een poosje niet erg goed, maar dat het ineens zo vlug zou gaan, dat hadden we niet verwacht. Toen hij na die longontsteking toch weer opgeknapt was en hij de eerste keer in het zonnetje op een bankje zat in het prachtige park van De Beyart voelde hij zich blij dat hij toch nog een poosje mocht leven, zo vertelde hij mij. Hij genoot van het voorjaar, de bomen die groen werden, en de bloesem in al zijn pracht. Hij heeft er maar even van mogen genieten.

Maar waar hij wel lang van heeft mogen genieten, dat is van zijn leven dat 88 jaar heeft geduurd, een leven vol inhoud en emoties, waarin hij een steun was voor veel mensen, met name in Indonesië waar hij 47 jaar heeft gewoond en gewerkt. De beginperiode daar was niet gemakkelijk, maar hij aanvaardde het als een opdracht om er iets moois van te maken, en dat heeft hij ook gedaan. Hij heeft veel betekend voor veel mensen daar, en was in al zijn bescheidenheid heel toegankelijk en had voor velen een luisterend oor. Ik heb zelf mogen meemaken, samen met een zus van mij, om vijf weken zijn gast te zijn in Roncalli, en toen pas zag ik wat hij betekende voor de mensen om hem heen. In het begin vonden wij dat hij behoorlijk in de watten werd gelegd en verwend, maar hoe langer wij daar waren, hoe meer wij gingen begrijpen dat het terecht was, hij was de spil op allerlei gebied. Toen hij op de leeftijd kwam om een keus te maken te blijven in Indonesië of naar Nederland te gaan, heeft hij voor Nederland gekozen, om, zo zei hij, zich hier ook nog dienstbaar te kunnen maken, en dat heeft

hij gedaan, met name op de Sterreschansweg. Hij heeft daar hele goeie jaren gehad, genoten van het bijzijn van zijn familie en van de vele vakanties die we samen hebben gemaakt, onder andere naar Australië, wat een bijzonder prettige tijd is geweest.

Hij hield van lekker eten en kon op zijn manier heel fijntjes zichzelf uitnodigen, of een weekendje afspreken bij neven en nichten. En dat lukte bij hem ook altijd, want ze mochten hem allemaal erg graag. Hij was een echte familieman.

De 47 jaar dat hij in Indonesië is geweest, heeft hij 47 jaar iedere maand een brief geschreven, en als er iemand jarig was kwam er nog eentje extra, met het gevolg dat toen hij voorgoed terug kwam, hij helemaal geen vreemde voor ons was. We waren op de hoogte van zijn doen en laten en omgekeerd ook, de draad werd heel gemakkelijk weer opgepakt. Hij kreeg meer tijd voor zichzelf, en familieman dat hij was, is hij zich meer gaan verdiepen in de geschiedenis van onze familie. Het resultaat daarvan kunnen we vinden in de boeken, met foto's en bijschriften, die hij op een professionele manier in elkaar heeft gezet. Hij laat ons nog veel meer geschiedenis na, waar onze kinderen en kleinkinderen later zich in kunnen verdiepen, onder andere over de Tweede Wereldoorlog, die hij in dagboeken voor een heel eind heeft bijgehouden, met veel materiaal en krantenknipsels. Zo blijft Jan in onze gedachten, een begaafd maar o zo bescheiden man, op zijn tijd recht voor zijn raap, maar ook weer heel mild.

Ruim veertien dagen geleden heeft hij nog de negentigste verjaardag van Kees mogen meemaken in Nijmegen, en hij vond dat de paters daar wel extra aandacht aan mochten schenken, zoals ze dat bij de broeders altijd doen. Hij heeft opgebeld en gevraagd of ze dat ook eens wilden doen, want dat waren de paters niet gewend, hij vertelde meteen wat Kees lekker vond van eten, onder andere slibtongetjes, en zo is het ook gegaan, we hebben een hele fijne dag gehad en na afloop zei Jan tegen ons: "Ik heb toch maar mooi een potje kunnen breken bij de Jezuieten!"

Nu nemen we afscheid van Jan, die heel dankbaar was voor al het goede dat hij bij de broeders heeft ondervonden, die hem de kans hebben geboden zich verder te ontplooien op velerlei gebied, in

vele landen heeft kunnen studeren, en daardoor geworden is zo-
als velen hem hebben leren kennen.

Het laatste contact met Jan is geweest kort voor hij naar het zie-
kenhuis werd gebracht, hij belde zelf nog op naar mij, de twee
broers en Anneke en zei, dat hij zich verschrikkelijk ziek voelde,
pijn had, en moeite met praten. Ongelooflijk dat hij dat nog op kon
brengen, maar dat was Jan, die zo dicht bij ons stond.
Bedankt dat jij onze broer was! Dag Jan!

*1996: Bij de viering van Jans
gouden FIC-jubileum op
Roncalli waren zijn zusters
Corrie en Bep erbij*

Een mensen-mens

Oudste neef

“Een profeet wordt overal geëerd behalve in zijn eigen stad en in zijn eigen kring” (Matt. 13:57 en Joh. 4:44).

Ik kwam deze spreuk tegen en vond deze spreuk heel erg toepasselijk op onze oom Jan. Hij was meer bekend in het buitenland, dan in Nederland!

Als oudste neef heb ik hem het langste meegemaakt. In de Jan Tooropstraat in Amsterdam, waar oom Jan in het begin van zijn loopbaan onderwijzer was op de lagere school, sta ik als jochie samen met hem op de foto. Kort daarna vertrok hij in 1952 met de boot naar Indonesië! Het duurde zes tot zeven weken om in Semarang te komen. In die tijd een hele wereldreis.

Ik herinner me ook nog de maandelijkse brieven, die mijn moeder trouw naar hem schreef en die prompt door oom Jan werden beantwoord. Om de portokosten te drukken, had men speciaal luchtpostpapier ontwikkeld. We kunnen ons dat in de huidige tijd niet meer voorstellen.

En eens in de 4 tot 5 jaar mocht Jan naar Nederland; in het begin met de boot en later per vliegtuig. Wanneer hij dan ook in Nederland was genoot hij met de familie van een echt gezinsleven.

Ik herinner mij nog heel goed, dat hij graag bij mijn moeder in Amsterdam kwam en dan uren door Mokum kon wandelen over de grachten. Hij genoot dan van musea, op een terrasje zitten met

een biertje. Hij kon zich op deze manier weer opladen voordat hij weer naar Indonesië ging.

Jan heeft de helft van zijn leven in Indonesië doorgebracht en al zijn energie ingezet voor de medemens en ook voor religieuzen die tot zichzelf wilden komen, een luisterend oor nodig hadden, maar ook inspiratie op konden doen. Daar had hij de middelen voor en een rustplaats: zijn Roncalli Instituut in Salatiga. Hij moest op een bepaald moment zelfs een Indonesisch paspoort aanvragen, omdat hij anders het land moest verlaten.

In 1998 komt Jan terug in Nederland en neemt zijn intrek in een van de mooiste huizen in Nijmegen met een grandioos uitzicht over de Ooipolder. Helaas moest hij na een aantal jaren verhuizen naar Maastricht, waar hij zich al snel helemaal thuis voelde en waar hij menig familielid ontving met Limburgse vlaai.

Ook genoot hij als je hem uitnodigde voor een heerlijk etentje bij de Italiaan of de Dikke Dragonder.

En ja, dan krijgen wij vanuit Nijmegen een alarmerend telefoontje, dat Jan in het ziekenhuis is opgenomen en er heel slecht aan toe is. Van heinde en verre komen neven en nichten naar Maastricht.

Toen wij, Truce, Maarten, Renée en ik op zondag 23 februari, netjes na 3 uur op bezoek kwamen, ging het wel met hem. Jan had toen de indruk, dat hij snel weer naar huis mocht. Dat vermoeden kwam ook uit. Tijdens ons bezoek vertrouwde hij ons ook toe, dat zijn verblijf en gezondheidssituatie ook wel weer een prettige keerzijde had. Nog nooit waren in zo'n korte tijd zoveel neven en nichten bij hem op bezoek geweest. Hij stelde dat bezoek zeer op prijs.

Vandaag nemen wij toch nog onverwachts afscheid van een bijzondere oom. Hij was altijd oprecht geïnteresseerd in je gezin. Hij zei wel eens, dat over koetjes en kalfjes praten hem niet goed af

ging. En als hij op bezoek kwam of je ging naar hem toe, dan ging het gesprek al snel over op serieuze onderwerpen die de samenleving, respect of geloof raakten. Het kreeg vaak een behoorlijke diepgang en hij raakte daarbij meer dan eens geëmotioneerd. Jan was een echte mensen mens!

In de Beyart kende en groette hij iedereen. Niet alleen zijn naaste burens. Hij was ook daar een graag geziene bewoner.

Jan heeft in zijn leven op het water, trein en in de lucht enorm veel kilometers afgelegd. Nu is hij aan zijn laatste reis begonnen. Ongetwijfeld zal Petrus al bij de Hemelpoort op hem staan wachten om hem met beide handen te verwelkomen. Jan krijgt nu absoluut zijn verdiende rust. Velen hebben door zijn capaciteiten, voldoening en kracht en inspiratie ondervonden.

Hij was een kanjer en velen zullen hem zeker missen!

Farewell!

Kanjer...

Encounters with Bro. Carlo

Martin Dariyo

Dear Bro. Carlo,

Encounter one: I met you first time 41 years ago, on the last week of November 1973 when as a postulant, I took part in annual retreat for FIC: pre-novices, Canonical-year novices and second-year novices. The retreat was led by a Jesuit Father. On the last day of the last session, you came and shared your mission and vision of religious life. It was felt as a climax of our retreat. You stressed the point of being a religious as: 'a man of God and people, a man of prayer, and a man of work (apostolic work)'. You emphasized on the challenges we face as religious. I was really thrilled! It was a mixed feeling of joy, enthusiasm, motivation, and at the same time doubt, uncertainty about my ability to face the big challenges ahead. While we were washing kitchens' utensils, our elder second-year novices made remarks that the talks were tough. My classmate Herman said in Javanese: "*Ora perlu grundlelan, nek arep dadi bruder yo kudu ngono kuwi. Jangan banyak bicara, kalau mau menjadi religious memang harus begitu.*" "We should not make noise. Bro. Carlo has pointed the foundation. This is the way to become religious."

Encounter two: It was in 1985, when I was on the way to mission land in Africa. I was in Malawi, waiting for 'papers' to enter Zambia. I felt alone and lonely, even scared. I tried to overcome these feelings by among other things, reading, especially books of James Michener. One of the touching points in the book 'Hawaii' was about the suffering of the lepers in Molokai Island of Hawaii State. Even people who were suspected to have leprosy were taken by force and discarded to Molokai. Their houses were burned. Nobody dared to go to Molokai, the Island of hell in the

real sense. It was Father Damian who came and accompanied the lepers, he lived there and died there and is buried there. This story was told in the books of Religious Education called “Keluarga Allah” (Family of God/Gods’ Kingdom), Religious Education books volume 1,2,3 meant for students of Secondary School and Teacher Training College. I learnt this at Van Lith TTC in 1968. My attention went to you, the writer of the books, and the founder of Roncalli Institute. Then... your words at our retreat appeared again. Now the challenges were clear to me: I was alone, lonely, and scared. And when reflecting on the suffering of the lepers of Molokai and of Fr. Damian, I felt ashamed to myself. Mine was simply ‘peanuts’... In short: I woke up and felt ‘fresh’ again... Very good second encounter.

Encounter three: In 2012 I visited a community of aging sisters of Fcjm in Pematang Siantar. Knowing that I am an FIC brother, some aging sisters asked me: “How is Bro. Carlo, where is he now?” etc. and then they shared their experiences during their religious courses at Roncalli. I and these sisters met you in our memories. I remember, once you said that you were “very happy” and “proud” of the indigenous religious brothers, sisters, priests, who continue the work of ‘ongoing formation’ and made Roncalli even better.

Encounter four: It was last year (2013) when we met each other especially at meal times in the mother house, De Beyart, and once we met at the Chinese Restaurant in Maastricht, together with Bros. Humbertus, Yos Baskoro, and other Indonesian brothers of the General Council community, members of Provincial Council of Indonesia and me from Malawi. We felt united in sharing food, inspiration, encouragement, and our sense of Brotherhood.

Goodbye, Bro. Carlo Hillenaar FIC!
(expressed on Facebook, 14 April 2014)

1985: groepsgesprek
met cursisten van Ron-
calli in 'ons dennenbos'

1989, staf Roncalli.
vlnr Juliana, Anton
Sumardi, Lanny,
Benigna, voor
Humbertus Willemsen,
Oda, Carlo Hillenaar,
Guido Sukarman,
Rm. Sunarjo sj

2013: Martinus Handoko
en Carlo Hillenaar

English summary

This issue is built around the late Bro. Carlo (Jan) Hillenaar and the Roncalli Institute of which he was co-founder.

We follow Bro. Carlo on his journey out to Indonesia in September 1951, described in letters between him and his parents. His first letter from Indonesia shows how new and confusing it all was at that time.

We take a look at the history of the Roncalli buildings, and of the Institute itself, and how a germ of an idea discussed by a few people grew into something that is at this moment an institution the Indonesian religious communities value enormously.

We show you the last letters Bro. Carlo wrote in 1998 just before leaving Indonesia, at the end of 47 years of service in that country to his God, his fellow religious inside and outside the FIC Congregation, and the Indonesian people in general. We see in those letters how deeply he became involved in all of them, and how hard it was to let go and come back to The Netherlands at the end of that.

We read in the various tributes given at his funeral how Carlo inspired many fellow brothers in Indonesia with his dedication and his deep faith. How after his return to The Netherlands, he still served his community in many ways, and re-connected to his family who for many years had known him only through his many letters. And how at the end he said, with complete faith, that his room at De Beyart was his last stop in this world and that he was ready to move to the place Jesus would have for him. A place he truly deserves!